

DISSERTATIO PHILOSOPHICA
De
JURE SUMMO-
RUM IMPERANTIUM
IN BONA CIVIUM,
Quam,
Consensu Ampl. Fac. Phil.

Sub Moderamine
HENRICI HASSEL,
Eloquent. Prof. Reg. & Ord.
Pro GRADU MAGISTERII
Publico bonorum examini submittit

ALUMNUS REGIUS
GUSTAVUS HAARTMAN G.F.
Austro Fen.

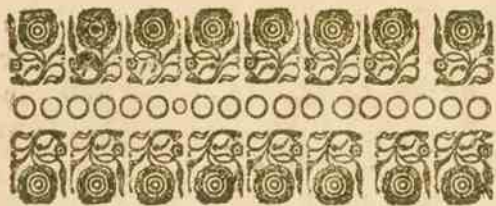
Die Aprilis Ai. MDCCXXXVIII.
Horis locoque solitis.

ABOÆ, Exc. Joh. Kiämpe, R. Ac. Typ.

Conspectus Dissertationis.

- §. I. Definitiones juris majestatici, nea non juris in bona civium tradit, & quod Sum. competant imperantibus demonstrat.
- §. II. Principi competere ius præscribendi leges æconomicas ostendit.
- §. III. Summos Imperantes ius dirigendi successiones bonorum habere contendit.
- §. IV. Etiam Leges sumtuarias condendi.
- §. V. Tributorum in Republica necessitatem indicat.
- §. VI. Jus indicendi tributa Sum. vindicat Imperantibus.
- §. VII. Quousque hoc ius se extendat. ostendit.
- §. VIII. Definitionem dominiæ eminentis tradit.
- §. IX. Dominium illud Sum. competere imperantibus probat, finemque Dissertationi imponit.

§. I.

I. N. J.

§. I.

Potestas Summorum Imperantium omnia ea in Republica faciendi, quæ ad illius pertinent securitatem & commoditatem, *jus majestaticum* dicitur; quod varias sub se comprehendit species, utpote jus leges sancienti, magistratus constituendi, bella gerendi, legatos mittendi, fœdera ineundi, jus in bona civium, & quæ plura sunt. Sed, cum speciem juris majestatici ultimo nominatam explicandam nobis sumserimus; prioribus illis missis, ad hujus explicatio-

A

cationem nos accingimus. Per
jus itaque *in bona civium* nihil ali-
 ud intellectum volumus: quam
jus quoddam majestaticum, vi
 cujus, circa possessiones civium
 ita disponere valent summi Im-
 perantes, ut in commodum to-
 tius vergat civitatis. Quoniam
 autem salus populi Principi sup-
 rema est lex, ut ex ipsa natu-
 ra atque indole imperii civilis
 colligere licet: hæc autem, sa-
 lus puta populi, cum non sine
 juribus majestaticis, consequen-
 ter nec sine jure in bona civi-
 um obtineri queat, ut ex illo-
 rum definitionibus supra adhibi-
 tis apparet: in confesso quoque
 est apud omnes, quod ejusmo-
 di *jus* in bona civium Principi
 plane necessarium sit, si modo
 Rempublicam rite administrare
 valeat. Quousque autem hoc
jus se extendat, id ex ipsa tra-
 ctatione

ratione patebit. Te itaque L. B.³
etiam atque etiam rogatum vo-
lo, conatibus hisce meis inno-
cuis favere digneris.

§. II.

NEminem sine opibus atque
pecuniis, commode in ci-
vitate vitam transigere posse,
testatur experientia. Sed quoni-
am salus populi Principi sup-
rema est lex (§. I.), officium
Summorum est imperantium id
curare, ut sufficiens copia o-
pum atque pecuniarum in Re-
publica sit. Cum autem illa ali-
ter comparari nequeat, quam
per agriculturam, metalli fodi-
nas, artes manufactuarias, com-
mercia, & quæ reliqua sunt e-
jusdem generis: oportet mature
atque prudenter a Summis Im-
perantibus hæc enumerata insti-
tuantur, privilegiis promovean-
tur, ac in utilitatem & commo-

dum totius Reipublicæ dirigantur. Consequenter jus illis competit, *leges præscribendi æconomicas*; quippe quæ nihil aliud sint, quàm regulæ a Summo Imperante datæ, secundum quas, actiones civium æconomicæ diriguntur. Quæ definitio satis est clara; nulli enim termini eam ingrediuntur, quorum significatum ex quotidiano usu loquendi haurire non liceat.

§. III.

Habet ulterius Princeps jus quoddam dirigendi successiones bonorum tam ab intestato quam per testamenta. Nam licet eo modo ac in §. II:da exposuimus, rempublicam opibus refertam reddiderit, non tamen exinde statim sequitur cives felices esse, sed requiritur ut tranquille bonis acquiritis uti liceat. Cum autem variæ rixæ (quæ nunquam non civi-

civitatem turbant) haud raro oriantur, testante omnium temporum experientia, opum atque pecuniarum ergo; praesertim quando dominium illarum ob mortem prioris domini in alium transferendum est: hinc, quoniam salus populi Principi suprema est lex (§. I.), illius utique est officium praecavere, ne ejusmodi rixae circa translationem dominiorum in civitate oriantur: id quod fit, quando successiones dirigit h. e. quando specialem illis formam addit, per certas ceremonias atque solennitates, legibus civilibus praescriptas. Consequenter Summis imperantibus competit jus, successiones bonorum tam ob intestato quam per testamenta dirigendi.

Idem etiam alio modo probatur, nimirum: Jus dirigendi successiones bonorum est jus in bona civi-

civium , ut ex definitione illius supra adhibita apparet. Sed jus in bona civium Principi competit (§. 1.), Ergo etiam hoc, puta leges circa translationem bonorum in alios sancienti.

§. IV.

Leges sumptuaria nihil aliud sunt quam iussa Summorum imperantium, quæ luxum, h. e. omnem inanem sumptum in victu ac amictu prohibent, ne civitas opibus exhauriatur. Sed cum jus in bona civium Summis competat imperantibus (§. 4.) consequenter etiam ejus species, puta jus præscribendi leges sumptuarias. Quod autem hoc jus, species sit prioris cujus mentionem fecimus, id ex convenientia objecti atque finis jurium horum satis patet.

§. V.

Ut secure & commode cives dege-
re.

7
re queant vitam, sine jure indicendi
tributa, Summi Imperantes efficere
non possunt. Ex ipsa enim natu-
ra negotiorum in civitate agen-
dorum, quam apertissimum est,
quod sine sumtibus geri non
possint. E. g. qua ratione sine opi-
bus atque pecuniis arma compa-
randa, castella munienda, ædes
publicæ extruendæ, unde consi-
liariorum, judicum, doctorum,
aliorumque in republica mi-
nistrorum stipendia solvenda
sunt? Nemo enim civium ad
alteri per totum vitæ suæ spa-
tium gratis inserviendum ob-
strictus est: immo ne servus qui-
dem domino suo. Sed dicat
forsan aliquis ulterius: Hæc e-
numerata usque adeo non sunt
necessaria, ut illis civitas carere
nequeat. Resp. Hæc adeo sunt
necessaria, ut sublati illis, tol-
latur & securitas & commoditas
in

in societate civili, testante omnium temporum experientia. Consequenter apparet, *Principem, securitatem & commoditatem populi promovere non posse sine jure indicendi tributa*, h. e. sine potestate decerpenti particulam aliquam ex bonis civium.

§. VI.

S*ummis Imperantibus competit jus indicendi tributa.* Jus majestaticum, quod Principi competere in §. 1. probavimus, comprehendit sub se omnia illa jura, sine quibus securitas atque commoditas civium ab illo promoveri non potest (§. cit.): sed cum efficere non possit, ut secure atque commode vitam transigere queant cives, nisi jus indicendi tributa habeat (§. V.); consequenter apparet plane necessarium esse, ut id ei competat.

§. VII.

§. VII.

Summis Imperantibus non competit aliquod jus, per tributa ex bonis civium plus decerpenti, quam necessario ad securitatem & commoditatem eorum requiritur. Ideo enim hoc jus Principi concessum est, ut salutem populi promovere possit (§. 5.6.); consequenter tantum tributi civibus imponere potest, quantum ad hunc finem obtinendum necessarium est, non autem plus.

§. VIII.

Dominium eminens (*) est potestas Summi imperantis extraordinaria, qua urgente gravi quadam totius civitatis necessitate, bona unius aut paucorum civium, publicis necessitatibus adhibere potest, licet longe ratam tributorum solvendorum partem excedant.

(*) Terminum dominiis eminentis

Hugo

Hugo Grotius primus adhibuit, quo etiam multi post illum alii moralistae usi sunt; licet Dn Zieglero vox illa male audiat; vocat enim illam commentum licentioris politicae, quo autem jure id dixerit, dudum viri ostenderunt eruditi.

§. IX.

Potestas illa extraordinaria sive dominium eminens cujus mentionem fecimus §. VIII. Summis competit imperantibus. Salus enim populi Principi suprema est lex (§. 1.). Quod si autem hæc in casu necessitatis aliter obtineri nequeat, nisi bona civium unius aut plurium arripiantur, & necessitatibus ejusmodi publicis adhibeantur (§. 8.); sequitur principi eo in casu, jus bona civium arripiendi competere, licet illa longe ratam tributorum superent partem.

Hæc itaq; pro ratione instituti

ei sufficient; pluribus enim in hac
materia disserere, vetat tempo-
ris angustia, vetat res domesti-
ca nimis arcta.

Gloria sit Patri, Nato sit gloria
Sancto,
Gloria Spiritui, Triadi sit gloria
Sacra.

Theses Miscellanæ.

- Th. 1. Philofophia Transcendentalis ſ. ontologia, non pro inutili quodam vocabulario terminorum habenda eſt.
- Th. 2. Origo animæ rationi inexplicabilis eſt.
- Th. 3. Mentem inter & corp⁹ dari unionem quotidie experimur, qualis autem illa ſit, apodictice demonſtrari nequit.
- Th. 4. Animam eſſe immortalem, ex ratione probari poteſt.
- Th. 5. Argumenta, quæ pro adſtruenda exiſtentia Dei contra atheos, a Philoſophis adferuntur, cardine hoc uno vertuntur, quod mundus a ſeipſo eſſe non poteſt.
- Th. 6. Jus naturæ eſt indiſpenſabile.
- Th. 7. Homo, ad acqvirendam quoad fieri poteſt, cognitionem
Phi-

Philosophicam , jure Naturali
obligatus est.

Th. 8. Causa cavillationum in
republica Literaria est ambi-
tio atque invidia immo non-
nunquam cupido habendi.

The first of these is the
 fact that the
 of the
 of the
 of the
 of the

The second of these is the
 fact that the
 of the
 of the
 of the
 of the

The third of these is the
 fact that the
 of the
 of the
 of the
 of the

The fourth of these is the
 fact that the
 of the
 of the
 of the
 of the

The fifth of these is the
 fact that the
 of the
 of the
 of the
 of the